

KUTADGU BİLİĞ

YUSUF HAS HACİB

**TAVŞANLI
FEN LİSESİ**

**TÜRKLERİN İSLAMİYETİ
KABULÜNDEN SONRA
BİLİNEN İLK YAZILI ESER**

İLK SİYASETNAME

İLK ÖĞÜTNAME

ÖN SÖZ

KILAVUZ YA DA KUTAGDU BİLİG

“Okuyana kutlu olsun ve yol göstereyim.” diyerek 350.beyitinde bize seslenmiş Yusuf Has Hacib. Herkesin herkesçe bir şeyler bulabilmesi ümidiyle “sarılın” demiş bu kıymetli eşsiz hazineye. Belki yazıldığı yüzyılda yani 11.yüzyılda anlaşılammış ahvali ve dahi ne dediği ama yıllar geçtikçe daha bir itibar görmüş daha da büyümüş büyüklerin gözünde.

Mutluluk veren bilgi olmuş, gün gelmiş mutluluğu saki misali dağıtır dururmuş arayana ve ibret alınsın, kılavuz olsun diye bulmaya çalışana ve böylece müellifi simgeleştirmiş dört karakteri: adalet, mutluluk, akıl, akıbet şeklinde; şu dünya hayatında beşerin elinden tutsun hem öyle bir tutsun ki bu geçici konağa yüz vermesin insanoğlu sarılsın ilelebet kalacağı ebedi aleme, sarılsın da hiç bırakmamacasına değerleri eritsin demiş kalp potasında.

İşte bizler de bu anlamlı eserin bayraktarlığında ülke genelinde başlatılmış olan “Okuyorum-Yazıyorum” projesinde okulumuzun arı misali daima çalışan öğrencilerimizle karınca kararınca bir şeyler yapmaya çalışarak Kutadgu Bilig ile ilgili dergi çıkartmaya karar verdik. Kaldı ki öğrencilerimizin hazırladığı bildirimler il genelinde bizi başarıyla temsil etti ve bildirimleri sunulan ya da tebliğ edilen üç okul arasına girdi.

Edebi ve sosyal değeri tartışmasız olan bu eser günümüz dünyasında yokluklara düşen ya da arayış içinde olan birçok insana yol gösteriyor.6645 beyitte, tabiri caizse reçete diye nitelendireceğimiz dizelerle adeta göz kırpmıyor. Allah’a ve onun habibine övgülerle başlayan eser bilginin faydasından tutun da aklın, dilin faydasına varasıya kadar günümüz hayatına ışık veriyor. Okuyana başucu kitabı şeklinde yararlanacağı, yararlandıkça da hayatının kalitesini artıracak olanaklar sağlıyor. Tabii, ideal devletin nasıl yönetilmesi gerektiği hakkında da her devrin yöneticilerine ve idarecilerine çeşitli mesajlar veriyor. İnsan gönlü deniz gibidir /Bilgi, inci misali o denizin altındadır. Dizelerinde de olduğu gibi gönlün altındaki görünmeyene salık veriyor. Çok sözden hiç fazla fayda görmedim/Ama söylemek de faydasız değildir. Şeklindeki sözüyle her şeyin olurunun yapmamızı istiyor. Bak insan doğdu, öldü ama sözü kaldı./İnsanın kendisi gitti, adı kaldı. Mısralarıyla da her şeyin geçici olduğunu ama sözün ve amellerin bu dünyada baki kalacağını belirtiyor.

Biz de bu satırlardan müsaade isteyip giderken bu derginin hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkürü bir borç biliriz. Saygılarımla...

Haluk AŞCI
Edebiyat Öğretmeni

İÇİNDEKİLER

1

ÖN SÖZ

HALUK AŞCI

2

YUSUF HAS HACİB KİMDİR?

SUEDA SOYLU
ZEYNEP GÜL ÖZBEY

3

KUTADGU BİLİĞ KONUSU VE ÖZELLİKLERİ

SUEDA SOYLU

4

KUTADGU BİLİĞ YAZILIŞ AMACI

ÖMER TUĞŞAD AKBAŞ
ELİF NAZ YILMAZ

5

ESERİN YAZILDIĞI DÖNEM

BEYZA TAŞDEMİR

6

KUTADGU BİLİĞ KARAKTERLERİ

CEYDA CEREN YILMAZ
ZEYNEP HACER KADER
BERRAK GÜRBÜZ
HASAN YAVUZ

7

ESERLE İLGİLİ DENEME

İSMET ENES ÇEKİÇ

8

KARAKTER ANALİZİ

ÖMER TUĞŞAD AKBAŞ

9

GENEL İNCELEME

ELİF NAZ YILMAZ

10

ŞİİRLER

DİLAY KARAYEL
KEREM İSMAİL ALTINOK

11

ESERDEN ÖĞÜTLER

ELİF NAZ YILMAZ

12

RÖPORTAJ

YÜKSEL KARAMAN

SÖZLÜK

ELİF NAZ YILMAZ
SUEDA SOYLU
ÖMER TUĞŞAD AKBAŞ

DERGİ TASARIMI

SUEDA SOYLU
ELİF NAZ YILMAZ

YUSUF HAS HACİB KİMDİR?

Zeynep Özbey - Sueda Soylu

Yusuf Has Hacib'in hayatıyla ilgili bilgiler eserinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Tarihi kayıtlarda Yusuf Has Hacib'le ilgili herhangi bir bilgiye rastlanılamamıştır. Kutadgu Bilig üzerine çok önemli incelemeler yapmış olan Reşid Rahmeti Arat, yazar ile ilgili bilgilere esere sonradan eklenen manzum ve mensur parçalar vasıtasıyla ulaşıldığını söylemiştir. Bu parçalarda yer alan bilgilere göre soylu bir aileye mensup olan Yusuf Has Hacib tahminen 1019 yılında , Balasagun'da doğmuştur.

Agop Dilaçar Yusuf Has Hacib'in ana dilinden başka Farsça ve Orta İran dillerinden Soğdakça'yı da bildiğini, Firdevsî'nin Şehnamesini, Farabî'nin ve İbni Sina'nın Arapça felsefe kitaplarını okuduğunu, efsaneleri merak ettiğini, aruza, belagat sanatına, kelama, Türk atasözlerine, folkloruna, devlet örgütüne, felsefeye, Budacılığa, ahlâka, toplumbilimine, matematiğe, astronomiye, hekimliğe, düş yorumu sanatına daldığını, ayrıca okçuluk, avcılık, kuşçuluk gibi Türk sporlarını da öğrendiğini, satranç ve çevgen oyunlarına da yabancı kalmadığını söylemektedir. Araştırmacı bu bilgilere kaynak olarak yazarın eserini göstermektedir.

Yusuf Has Hacib, eserindeki hikâye çatısını dört sembolik kahraman üzerine kurmuştur. Bu kahramanlardan saadet, ikbal ve talihi temsil eden Ay Toldı, akli temsil eden Ögdülmiş'le Yusuf Has Hacib arasında bir benzerlik olduğu ve yazarın bu kahramanlar vasıtasıyla biraz da kendi hayatını anlattığı düşünülmüştür. Eserdeki bu kahramanların özellikleri, Yusuf Has Hacib'in özellikleri ile özdeşleştirilmiştir. 11 . yy da yaşayan büyük şair hakkındaki bilgilerimizin kaynağı bir anlamda bu kahramanlar olmuştur.

Ay Toldı son nefesinde oğluna bu dünyanın geçiciliğinden bahseder. Eserin birçok yerinde tekrarlanan fanilik kavramı ve İslamiyet'in işlenme şekline bakarak Yusuf'un inanmış bir Müslüman olduğu söylenebilir. O, Allah'ın varlığına ve birliğine, akla müracaat etmeden, gönülden inanır. İbadet tek başına bir gaye değildir. İnsanın iyiliği onun cemiyet içinde faydalı olup olmamasıyla ölçülür. İyi ve kötü insanlar için ecir ve ceza olarak cennet ve cehennemden ziyade bu dünyada insanların onlar hakkında verdikleri hükümler mühimdir. İyi bir ad bırakarak ölmek ve öldükten sonra, bu iyi ad sayesinde yaşamaya devam etmek, işte insan için en yüksek gaye ve asıl mükâfat budur. Yazar eserinin sonuna yazdığı manzum parça ile zamanın bozukluğunu ve dostların cefasını anlatmıştır. Yazarın yaşadığı devirden şikâyet etmesi, bize bu eserin olanı değil olması gerekeni yani ideal devlet, ideal toplum düzenini ortaya koyduğunu gösterir.

KUTADGU BİLİG ÖZELLİKLERİ VE KONUSU

Kutadgu Bilig, 1069 -1070 yıllarında yaklaşık 18 ayda yazılmış olup Türklerin İslamiyete geçişinden sonraki dönemde bilinen ilk yazılı eserdir. Aynı zamanda Türk edebiyatındaki ilk siyasetname ve öğüt kitabı olma özelliği gösteren bu eser, mesnevi türünde ve aruz vezninde yazılmış olup alegorik ve didaktik özellik göstermektedir. Nazım birimi beyit olup 6645 beyitten oluşan eser , o dönemin hükümdarı Buğra hana yazılmış olup çok beğenilmesi üzerine yazarı Yusufa ; hükümdar tarafından has hacib unvanı verilmiştir. Eserede Kün Toldı (Gün doğumu), Ay Toldı (Ay Doğumu), Ögdülmiş (Övülmüş), Odgurmuş(Uyanmış) adlı dört ana karakter olup olaylar bu karakter çevresinde gerçekleşmektedir.

Kün Toldı adındaki hükümdar kendisine yardımcı olması için çalışkan ve güvenilir birini aramaktadır fakat bir türlü tüm niteliklere sahip birini bulamaz. Yanındaki kimseye tam olarak güvenemeyen Kün Toldı, birçok şeyi kendi başına halletmeye çalışır bu da onu oldukça zorlamaktadır. Çevresinde yiğit bir delikanlı olarak tanınan Ay Toldı, hükümdarın kendisine bir yardımcı aradığını duyunca bu iş için kendinden daha uygun biri olmadığını düşünerek hükümdarın hizmetine girmek üzere yola koyulur. Başlangıçta çeşitli zorluklarla karşılaşsa da sonunda hükümdarın takdir ve güvenini kazanarak konumunda yükselip mal mülk sahibi olur. Fakat hayatta hiçbir şey sonsuz değildir. Doğan güneş batar, yeni doğan bir bebek büyür, gelişir sonunda yaşlanıp ölür. Ay Toldı da onca malı ve başarısına rağmen bu mutlak sondan kaçamayıp hastalanarak yataklara düşer. Ölüm döşğinde vakti varken zamanı ve parasını tam olarak iyi şeyler için kullanmadığını, yeterince iyilik yapmadığını fark eden karakteri ahiret korkusu sarar. Ancak artık zamanın dolduğunun, ne yaparsa yapsın etki etmeyeceğinin farkındadır. Bunun üzerine oğlu Ögdülmiş çağırır ve kendisiyle aynı hatalara düşmemesi, mal ve kut sahibi olursa bunu iyi şeyler için kullanmasını öğütler. Ay Toldı ölünce Kün Toldı onun en az kendisi kadar bilge olan oğlunu himayesi altına alır ve böylece olaylar gelişmeye devam eder.

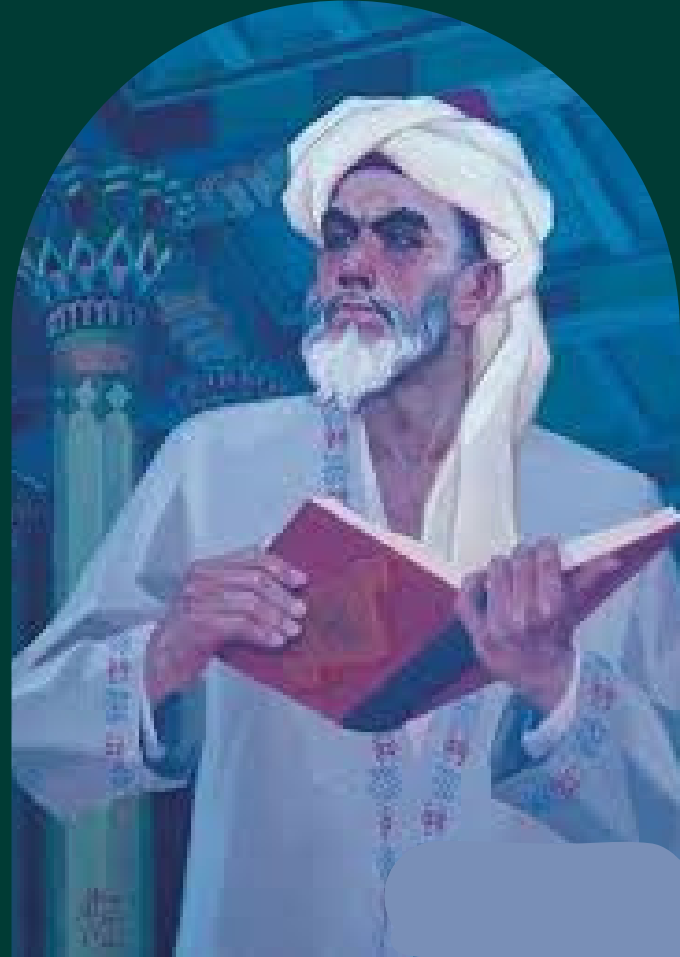
Söz ağızda iken sahibinin esiridir, ağızdan çıktıktan sonra sahibi onun esiridir.

KUTADGU BİLİĞ YAZILIŞ AMACI

Yusuf Has Hacib'in Bu Eseri Yazmasına İtici Olan Şey Nedir? Eserin yazılması için herhangi bir hükümdarın veya bir şahsın emir verdiği bilinmediği gibi, bir dostunun da ilham verdiği belli değildir. Onu böyle söylemeye sürükleyen bir şey vardır ki bu, şairin o devri hiç beğenmemesidir. Fakat şair bunu açık olarak söylememiştir. Döneminin siyasî ve toplumsal durumunu hiç beğenmeyen bu şair, herkesin iyilik yolunu tutmasını amaçlamıştır. O, erdemli ve bilgili halk kitlesinin oluşmasını; topluluğun adil bir hakimiyet ve barış içinde yaşamasını cahillerin ortadan kaybolduğu, bilginlerin çoğaldığı ve pek çok iyiliğin uygulanmakta olduğu bir devrin oluşmasını istemektedir. Kitabın yazıldığı tarih, Karahanlılar döneminin 180. yılına takabül eder. Bu, Karahanlıların gelişme ve fen-bilim sâhasında zirvesine ulaştığı bir çağdır. Diğer bir taraftan bu çağ, Yusuf ve Kaşgarlı gibi büyük kimseleri yetiştirmesine rağmen iç taraftan düşkünleşerek parçalanmaya yönelen; öldürme, taht kavgaları, mücadelelerin çoğaldığı ve devletin mukadderatının tehlikeli bir duruma düştüğü bir dönemdir. Bu tehlikeli sonucu önceden hisseden filozof şair, açık ifadeler ile kendi fikrini ortaya atmak imkânını bulamadığı için bir ideal devlet ve hâkimiyet şeklini tasarlamıştır. Bu eserde o dönemde süregelen yönetim anlayışı değil, Yusufun olması gerektiğini düşündüğü yönetim anlayışı konu alınmıştır.

Yusuf Has Hacib Kutadgu Biliği yazarken içinde yaşadığı toplumun aksayan yönlerini, bilginin, adalet ve doğru kanunun kısaca doğruluğun üstünlüklerini öne çıkarmış ve insanları bu iki değere yöneltme yoluna gitmiştir. Birey toplum ve onları bir arada tutan devletin hayatını en iyi şekilde düzenlemek ve saadete ulaştırmak için çalışarak bunu bir bilge olarak ortaya koymak Yusufun başlıca gayesidir. Kısacası Kutadgu Bilgin yazılış amacı insana dünya ve ahirette kutlu olmak ve bunun için nasıl bir yol izleneceğini göstermektir.

Ömer Tuğsad Akbaş
Elif Naz Yılmaz

Karahanlı Devleti'nin Dönem Özellikleri

Kutadgu Bilig, 11. yüzyıl Karahanlı Türklerinden Yusuf Has Hacib'in Doğu Karahanlı hükümdarı ve Kaşgar Prensi Tabgaç Uluğ Buğra Kara Han'a ithafen yazdığı Orta Türkçe eserdir. Uygurlar, Mani ve Buda dinleri etrafında farklı bir medeniyet dairesine girer ve yeni bir edebiyat meydana getirirken, Karahanlılar da Türklüğe yepyeni ufuklar açacak olan farklı bir dine yönelirler. Karahanlı hanedanı 3. hükümdarı Satuk Buğra Han, 10. yüzyılın ortalarına doğru Müslüman olarak Müslümanlığı Türk devletinin dini haline getirir. 8. yüzyıldan beri gittikçe artarak Türkler arasında yayılan, ancak henüz çok az bir Türk nüfusunu içine alan Müslümanlık, Satuk Buğra Han ile devletin dini haline gelerek kısa zamanda bütün Türkler tarafından kabul edilir. 10. yüzyılın ortalarında Türkler kitleler halinde Müslüman olurlar.

Bu yeni din ile beraber yeni bir medeniyet dairesine de girilmiş olur. Uygur yazısı, daha uzun bir süre Arap yazısıyla beraber Türklerin yazısı olarak kullanılmaya devam eder. İslam dinine ait kavramlar Türk diline ve dille birlikte Türk düşünce ve edebiyat hayatına girmeye başlar.

Karahanlılar 992'de Samaniler'in merkezi Buhara'yı alarak ve 999'da Samani saltanatına son vererek Batı Türkistan'a tamamen hakim olurlar. Böylece Horasan ve Maveraünnehir'deki Semerkant, Buhara, Nisabur gibi müslüman kültür merkezleriyle doğrudan doğruya temasa geçerler. Bin yıllarında artık İslami bir Türk edebiyatı meydana gelmiştir.

Kaşgarlı Mahmut'a ait olan Divanü Lügati't Türk'teki tarihi bilinmeyen şairlerden bazıları, bu edebiyatın ilk örnekleridir.

Okut!

KUTADGU BİLİĞ KARAKTERLERİ

ÖGDÜLMİŞ

Yusuf Has Hacib eserin girişinde Ögdülmiş'i tanıtırken aklın adıdır ve kişiyi yükseltir şeklinde bir ifade kullanarak onu aklın ve bilginin sembolü olarak gösterir. Ay Toldı'nın oğlu olan Ögdülmiş; yaşı küçük, soyu temiz, güzel yüzlü, iyi huylu, bilgi bakımından Ay Toldı'ya denk, bilgi denizi ve akıl deryası, iyilikler arasındaki en iyi, aklın kendisi, güvenilir, bağlı, doğru, temiz vb. sıfatlarla donatılmış bir kahraman olarak sunulur Ögdülmiş her türlü fazilet ve meziyete sahip, devlet işlerinde olduğu kadar şahsî düşünce ve hareketlerinde de hakanın yardımcısı olarak sahneye çıkarılmakta, ona devletin en yüksek kurumları hakkında konuşma fırsatı verilmektedir. Kısmen hakanın ve kısmen zâhid Odgurmuş'ın sorularına cevap biçiminde ortaya konan bu fikirler Türk devlet teşkilâtının felsefesini ve ahlâkî temelini teşkil eder ki eski ve yeni dönemleri birbirine bağlamış olması açısından büyük bir değer taşımaktadır.

ODGURMUŞ

Akıbet kavramının Odgurmuş karakteri üzerinden sembolize edildiği ve günümüzde "irfan" kavramıyla açıklanması gerektiği belirtiliyor. Odgurmuş, erdemli, takva sahibi bir karakter olarak tanımlanıyor ve hükümdarın isteğiyle ölüm sonrası hayatla ilgili bilgileri paylaşıyor. Ay Toldı'nın hükümdarlık düzenini temsil ettiği, Odgurmuş'ın ise ölüm sonrası hayatı ve kâmil insan idealini simgeler nitelikte olduğu vurgulanıyor. Odgurmuş'ın ölümü, Budist Türklerin dünyevi hayatın geçiciliği konusundaki düşüncelerini yansıtabilir. Sonuç olarak, metin ideal insanın aydınlanma, akıl, bilgelik ve erdemleriyle kendi sonu için hazırlanması tema etrafında şekilleniyor.

AY TOLDI

Ay Toldı kitapta Hakan Kün Toldı'nın yardımcısı olarak geçmektedir. Dindar bir bilgedir ve Ögdülmiş adında bir oğlu vardır. Memleketinden Hakana yardım etmek için gelen Ay Toldı, Hakanla konuşmuş başlarda Hakanı kızdırmış ancak verdiği cevaplarla hakanın gözüne girmiştir. Sonrasında uzun yıllar hakanın yanında çalışmış ve maddi olarak güçlenmiştir. Hakana sürekli vasiyetler vermiş ve nasıl yönetim şeklini uygulaması gerektiğinden bahsetmiştir.

Hakan Kün Toldı, Ay Toldı'ya vasiyetini yazdırırken, bir hakanın nasıl çalışması ve yaşaması gerektiğinin sıralamıştır. Hakan, asla bir kul olduğunu ve Allah'a ibadet etmesi gerektiğini unutmamalıdır.

Eli ve diliyle halka iyi davranıp mal varlığından halka da sunmalı, ibadetlerini eksiksiz yapmalıdır:

Bir süre daha Hakan'ın yanında çalıştıktan sonra hastalanmış ve ömrünün sonuna geldiğini sezmiştir. Ömrü boyunca fakirler için yardımda bulunmadığını düşünmüş ve pişman olup oğlu Ögdülmiş'e öğütler vermiştir.

KÜN TOLDI

Kün Toldı, "Kutadgu Bilig" in merkezinde yer alan karakterlerden biridir ve hikayenin ana temasına önemli bir katkıda bulunur. O, dürüstlük, adalete olan inancı ve bilgeliğiyle tanınan bir karakterdir. Eserde, Kün Toldı'nın yaşamı ve deneyimleri, okuyucuya erdemli bir liderin nasıl olması gerektiği konusunda önemli öğretiler sunar.

Kün Toldı'nın hikayesi, güçlü bir devlet yönetimi, adil hükümet ve toplumun refahı için gereken erdemlere vurgu yapar. Aynı zamanda, onun yaşam öyküsü, hükümdarlık makamına yükselirken karşılaştığı zorluklar, adaletin korunması ve bilgelikle yönetim gibi evrensel konuları ele alır.

CEYDA CEREN YILMAZ
ZEYNEP HACER KADER
BERRAK GÜRBÜZ
HASAN YAVUZ

BİR ZAMAN YOLCULUĞU: KUTADGU BİLİG

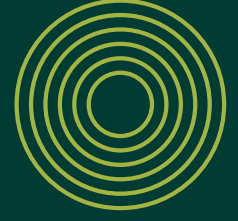
Kutadgu Bilig, adeta bir zaman yolculuğu sunarak bizi 11. yüzyıla taşıyan bir hazinedir. Yusuf Has Hacib'in kaleminden çıkan bu eser, sadece tarihi bir metin değil; aynı zamanda insanın ruhunu ve toplumun dokusunu anlamaya dair bir rehberdir.

Her bir satırında devlet yönetimi, kişisel erdemler, insan ilişkileri ve yaşamın anlamı gibi evrensel konuları işler. Kutadgu Bilig, sadece Oğuz Türkleri'nin değerlerini anlatmakla kalmaz, aynı zamanda insanlığın ortak deneyimlerine dokunur.

Yazar, içten bir dille nasihatlerde bulunur ve hikayelerle öğütleri pekiştirir. Eser, okuyucuya bir aynanın önüne geçmiş gibi hissettirerek kişiye kendi değerlerini sorgulama fırsatı sunar.

Kutadgu Bilig'in büyüğü, geçmişten günümüze taşıdığı bilgelikle insanın ruhunu beslemesinden gelir. Bu eser, sadece bir kitap değil, aynı zamanda insanlık hikayesinin bir parçasıdır.

İsmet Enes Çekiç

“Adeta Bir Zaman
Yolculuğu...”

KARAKTER ANALİZLERİ

Kitap başlıca 4 ana karakter üzerine kurgulanmıştır. Yusuf Has Hacib vermek istediği mesajları bu karakterlerden üzerinden sanatsal bir dil ve alegorik bir anlatıyla ustaca ifade ederek okuyan herkesin kolayca anlamasını aynı zamanda da üstüne düşünmesini sağlamıştır. Gelin şimdi bu dört karakterin kim olduğuna, ne yaptıklarına ve neyi temsil ettiklerine bakalım:

- ◆ İlk karakterimiz Kün-Toldı. Kendisi hikayedeki hükümdarımızdır. Veziri Ay-Toldı ve vezirin oğlu Ögdülmiş ile aralarında geçen konuşmalardan ve yaşanan olaylardan onun adaleti temsil ettiğini anlıyoruz.
- ◆ İkinci karakterimiz Ay-Toldı. Kendisi Kün-Toldı'nın veziridir. Kitapta anlatıldığı sürece boyunca hükümdarın yanında olmuş ve onun sorduğu derin ve düşündürücü sorulara ustaca cevaplar vererek hem hükümdara hem de bizlere mutluluğun ne olduğunu hatırlatmış ve onu bulmanın yollarını göstermiştir.
- ◆ Üçüncü karakterimiz Ögdülmiş. Kendisi Ay-Toldı'nun oğlu ve Kün-Toldı'nın babasından sonraki yardımcısıdır. Ögdülmiş gerek verdiği cevaplar gerekse davranışlarıyla ne kadar bilge biri olduğunu göstermiştir. Hükümdar Kün Toldı ve Odgurmuş ile yaptığı soru cevaplarla hem yöneticilere hem de toplumun her kesiminden insanlara öğütler vermiştir.
- ◆ Dördüncü ve son karakterimiz Odgurmuş. Kendisi hayattan elini ayağını çekmiş dağlarda yaşayan bir dervıştır. Bizlere hem davranışlarıyla hem de kitabın sonundaki ölümüyle hayatımızın sonsuz olmadığını, bu dünyadaki her şeyin geçici boş şeyler olduğunu önemli olanın ölümden sonraki hayat olduğunu hatırlatır.

KUTADGU BİLİĞ GENEL İNCELEME

Elif Naz Yılmaz

Kutadgu Bilig" (Bilgelik Prensi, mutluluk bilgisi, kutluluk bilgisi), 11. yüzyılın sonlarına doğru, en aydınlık dönemlerini, yaşayan refah seviyesi yüksek Karahanlılar Devleti'nin başkenti Balasagun'da yaşamış olan ünlü Türk İslam şairi Yusuf Has Hacib tarafından yazılmış alegorik ve didaktik bir eserdir. Eserin, 1069 yılı civarında yazıldığı tahmin edilmektedir. Yusuf Has Hacib, eseri Bezir Arslan Han Oğlu Satuk Buğra Han'a adadığı için bu ismi vermiştir. Yusuf Has Hacib bu eseri Buğra Hana bir istek ya da emir üzerine yazmayıp kendi isteğiyle yazmıştır. Bu da eseri daha özenli yazmasına ve kendine has düşüncelerini hiçbir baskı altında kalmadan esere aktarmasını sağlamış, bizlere saf bir metni okuma anlama şansı tanımıştır.

Kutadgu Bilig, Orta Asya'nın o dönemdeki zengin ve karmaşık atmosferini yansıtarak Türk kültürü ile İslam medeniyetinin etkileşimini ustaca birleştirir.

Bu da okuyanlar için geçmişle gelecek arasında köprü görevi görmektedir. İçeriğiyle Türk dünyasının kültürel, ahlaki ve siyasi değerlerine derinlemesine bir bakış sunan Eserde, hükümdarlık ideali, yöneticinin sorumlulukları, devlet yönetimi, adalet, bilgelik ve erdem gibi konular da işlenmiştir.

Yazıldığı dönemde Orta Asya'da Türk kültürünün ve İslam medeniyetinin etkileşimiyle ortaya çıkan bu eser sadece bir edebi eser olmanın ötesinde, Türk edebiyatının önemli klasiklerinden bir yol gösterici, aynı zamanda Türk hükümdarlarına nasihatlerde bulunan ahlaki bir el kitabı, bir rehber olarak da görülebilir. Yusuf Has Hacib eserinde hükümdarlık ideali, devlet yönetimi, adalet, bilgelik ve erdem gibi kavramları işleyerek, aslında okuyucusuna yönetimdeki sağlam prensipler üzerine düşünme fırsatı sunar.

Türk edebiyatının bu muazzam eseri dil zenginliği ve estetik yapısıyla da öne çıkar. Şair, eserini tam anlamıyla bir sanat eseri haline getirirken aynı zamanda içerdiği derin düşünce, öğreti ve öğütlerle de dikkat çeker. Kutadgu Bilig, sadece bir dönemin ürünü olmanın ötesinde, günümüze kadar uzanan bir kültür mirası olarak Türk edebiyatının zirvelerinde yer almakta olup, içinde geçen değerli bilgi ve öğütlerin günümüze uyarlanması durumunda ülke yönetimine büyük fayda ve katkı sağlayacağı açık bir şekilde görülebilir,

Şiirler

KUTADGU BİLİĞ

Kutadgu bilig'tir adı
Mutluluk veren bilgidir anlamı
Türk edebiyatının gözdesi
İslam edebiyatının öncüsü

Yazıldı bu eser
Satuk Buğra Han için
İdeal devlet nedir ki
Aç bak Kutadgu Bilig'i
Bunu öğrenmek için

K. İsmail Altınok

ÖGDÜLMİŞ

Akıl gözüyle aydınlattı cihanı
Tutsak etti bedeni yüceltti aklını
Akılla oldu tomdaş methetti kanını
Hakandan aldı kutunu yüceltti vukufunu

Meşale gibidir akıl, karanlığa göz
Ölü için candır, dilsiz için söz
Kalp için közdür, cihan içinse öz
Mutluluk veren bilginin aklıdır

Dilay Karayel

KUTADGU BİLİG'TEN ÖĞÜTLER

Elif Naz Yılmaz

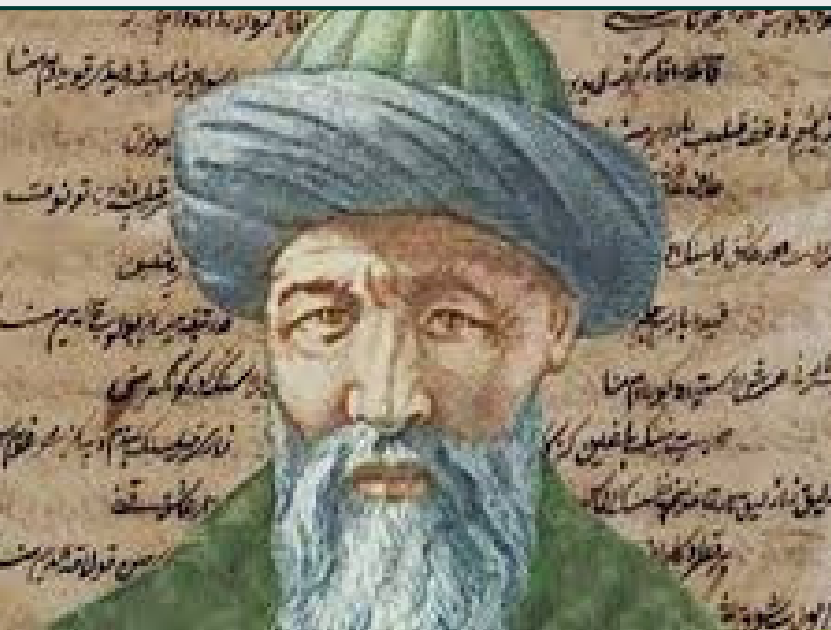
1

Kendinden büyüğe saygı göstermeli ; kendinden küçüğe ise rıfk ve şefkatle davranmalıdır.

2

Halk için beyin cesur ve kahraman olması iyidir ; büyük işleri ancak bu meziyetler ile karşılamak mümkündür.

3

Çocuklara fazilet ve bilgi öğretmeli ki onlar iyi ve güzel yetişsinler.

4

Bütün iyilikler bilginin faydasıdır ;bilgi ile göğe dahi yol bulunur.

5

Kim hakim ve bilgili bir bey olmuş ise, o bilgili insanları kendine yaklaştırır.

RÖPORTAJ

Öğrenci: İyi günler hocam bugün sizinle Kutadgu Bilig hakkında röportaj yapmak istiyoruz. İlk sorum Kutadgu Bilig'in Türk edebiyatındaki yeri ve önemi nedir?

Yüksel karaman: İyi günler arkadaşlar, öncelikle benimle bu röportajı yaptığınız için teşekkür ederim. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Kutadgu Bilig sadece Türk edebiyatında değil dünya edebiyatı içerisinde de çok önemli bir yere sahiptir.

Biliyorsunuz biz Türk edebiyatının dönemlerini incelerken İslamiyet öncesi Türk edebiyatı, İslamiyet sonrası Türk edebiyatı ve Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatı olarak üç ana başlıkta değerlendiriyoruz. İşte burada İslamiyet öncesi edebiyattan İslamiyet sonrası edebiyata geçerken geçiş dönemi eserlerimiz vardır. Bunlar dört tanedir ve bunlardan birincisi de Kutadgu Biligtir. Kutadgu Bilig Türk toplumunun, İslamiyetin kabulüyle başlayan dönemde çok önemli yere sahiptir. Sizler de derslerde öğrendiğiniz kadarıyla biliyorsunuz ki İslami dönemin ilk eseri, Karahanlı alfabesiyle yazılmış ilk eser, ilk mesnevi, aruz ölçüsünün kullanıldığı ilk eser, siyasetname tarzında yazılmış ilk eserimiz gibi pek çok alanda ilk olma özelliği vardır. Bunlardan dolayı edebiyatımızda çok önemli bir yere sahiptir. Biliyorsunuz o güne kadar yapılmayan bir şeyi yapmak, yazılmayan bir şeyi yazmak herkesin başarabileceği bir şey değildir ve bunu da kitabımızın yazarı Yusuf has Hacib başarmıştır. Kutadgu Bilig bugün üzerinden bin yıldan fazla süre geçmesine rağmen hala önemini korumakta ve bizim baş tacı eserlerimiz arasında yer almaktadır.

Öğrenci: Kutadgu Bilig hakkındaki sizin düşünceleriniz nelerdir? Onu öğrenebilir miyiz?
Yüksel karaman: Kutadgu Bilig kelime anlamı olarak baktığımız zaman mutluluk veren, saadet veren bilgi anlamına gelmektedir. Hem dünya hayatında hem ahiret yaşamında insanlara yol gösteren bir öğüt kitabıdır. Bu yönünden insanlara nasıl davranılması gerektiği, bir devlet adamının altında yaşayan halkına nasıl davranması gerektiğini yol göstermesi bakımından çok önemlidir. Bu önceden olduğu gibi bugünde hepimizin ihtiyaç duyduğu bir konudur. Dolayısıyla bize yol göstermesi bakımından ben gayet değerli ve önemli buluyorum.

OKUT!

Öğrenci: Kutadgu Bilig günümüzde yazılmış olsaydı nasıl bir rağbet görürdü veya günümüzde sizce böyle bir esere ihtiyaç var mı?

Yüksel Karaman: Zaten bu tarz büyük eseleri büyük yapan, değerli yapan özelliği sadece yazıldığı döneme hitap etmesi değildir. Bu değerli eserleri önemli yapan, büyük yapan kendisinden sonrada yazıldığı dönemden sonra bile yüzyıllar sonrasına bile ışık tutabilmesidir. Bu dönemlerde bile okunabilmesidir. İşte eserleri büyük yapan en önemli özellik budur. Bugün böyle bir eser yazılsa şu son dönemlerde hepimiz ahlaka, sevgiye, saygıya, merhamete, hoşgörüyeye o kadar ihtiyaç duyuyoruz ki. Hakikatten günümüzde böyle eserlere ihtiyaç var. Genel olarak röportajımızı toparlayacak olursak, söz uçar yazı kalır diye bir laf vardır ve ben çok severim. Bin yıl önce yazılmış bu eser bugün hala ders kitaplarımızda yer alıyor hala okunuyor ve hala bu kitabı baş tacı bir kitap olarak görüyoruz. Siz değerli gençlere tavsiyem çok okuyun çok çalışın ve hiç yapılmayanı, hiç görülmeveni görmeye çalışın. İşte o zaman unutulmazlar arasına gireceğiz işte o zaman başarmış sayılacağız. Ben yaptığınız çalışmadan dolayı sizleri tebrik ediyorum ve çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Öğrenci: Teşekkür ederiz hocam

Yüksel Karaman: Ben teşekkür ederim.

Yüksel Karaman
Dilay Karayel
Zeynep Gül Özbey
Ceyda Ceren Yılmaz

SÖZLÜK

Elif Naz Yılmaz
Sueda Soylu
Ömer Tuğşad Akbaş

MANZUM: Düz olmayan, ölçülü uyaklı olan, koşuk biçiminde yazılmış (dil ürünü).

TOMDAŞ: Arkadaş, yoldaş, dost

ZAHİD: Kulun Hakk'ın dışındaki her şeyi terketmesi anlamında bir tasavvuf terimi.

AKİBET: Bir iş veya durumun sonu, sonuç Sonunda, önünde sonunda

ÇEVGEN OYUNU: Geniş bir alanda, iki takım halinde ayrılmış atlıların, ellerindeki ağaçtan sopalarla keçi derisinden yapılmış topu, karşı tarafın kalesine atmaları esasına dayanan oyun

VUKUF: Bir konuyu veya durumu anlama, kavrama veya farkında olma durumunu

MENSUR: Ölçülü bir yazı türü olan nazımın karşıtıdır

MÜKAFAT: Değerlendirici, sevindirici davranış, ödül

MUKADDERAT: Yazgı

TAKVA: Korumak, korunmak, sakınmak, saygı göstermek, dindar olmak, itaat etmek, korkmak, çekinmek

ECİR: “Bir işe karşılık ücret ödemek, mükâfatlandırmak” mânasında masdar, ayrıca “ücret” veya “mükâfat” anlamında isim olarak geçer. Kelime her iki kullanışa bağlı olarak “bir şeyi kiraya vermek” ve “mehir” mânalarına da gelir.

FAZİLET: Erdem, ahlaki mükemmellik, iyilik, doğruluk olarak ifade edilir. Uygunluk içinde kişinin yaşamı yürütmek için ahlaki ve etik ilkelere; namusluluk; dürüstlüğüne faziletli olmak denir. Fazilet, iyi bir kalite veya davranış biçimidir. Alçak gönüllülük bir fazilet davranışı olarak kabul edilir.

MEZİYET: Bir kişiyi benzerlerinden üstün gösteren nitelik.

RIFK: Yumuşak ve yararlı olmak; yardım etmek

CİHAN: Dünya, alem, yeryüzü ve kainat gibi anlamlara gelmektedir. Ayrıca evren anlamına gelen Cihan ismi, yeryüzünde yaşayan bütün insanları kastetmek içinde kullanılır

KUT: Devlet idaresinde güç, yaratıcılık ve yetki bakımından sahip olunan üstün güç.

KAMİL: Olgun, yetkin kişi ya da kültürlü, bilgili kimsedir.

HACİB: Araya girmek mani olmak birinin bir yere girmesini engellemek; örtmek, gizlemek

SATUK: Hiçbir koşul ve denetime bağlı olmayan, özgür, bağımsız, mutlak.

TABGAÇ: Göktürklerin Orhun bölgesine diktikleri bengü taşlarda Çin adı yerine kullanılan "Tabgaç" sözcüğü, gerçekte 4. yüzyılda Kuzey Çin'de etkili bir politika ile sivrilen Tabgaç devletinin adından yadigardı. Orhun Yazıtlarında pek çok yerde geçmektedir, çoğu çevirilerde Çin devleti veya Çinli halk manasında kullanılmıştır.

DİDAKTİK:, Belli bir düşünceyi aşlamak veya belli bir konuda öğüt, bilgi vermek, bir ahlak dersi çıkarmak amacıyla öğretici nitelikte yazılan, duygu yönü az olan şiir türüdür.

ALEGORİK: Bir metnin içerisinde verilmek istenen mesajın doğrudan değil, çeşitli simgeler aracılığıyla anlatılmasıdır

